

УДК 378.1

І. Дяченко, мол. наук. співроб.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, КиївDOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2019.42.26-29>

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФІНАНСИСТІВ НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЩОДО СПЕЦИФІКИ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У науковій статті розкривається мета та значення, предмет і змістова частина (знання, навички, вміння) з навчальної дисципліни "Оплата праці працівників військових частин", її місце в системі фахової підготовки спеціалістів облікових спеціальностей. Значення дисципліни – надати фундаментальні знання і практичні навички в області організації оплати праці, навчити правильно та своєчасно проводити нарахування та виплату заробітної плати працівникам ЗСУ, бути здатним аналізувати витрати пов'язані з оплатою праці працівників ЗСУ. Завдання цієї дисципліни - сформулювати та розвинути загальні та професійні компетентності цього напрямку, підготувати всебічно розвинутих, кваліфікованих, конкурентоздатних військових фахівців, здатних здійснювати фінансово-господарську діяльність військової частини.

Встановлено, що в умовах сьогодення для забезпечення якісної освіти у вищих військових навчальних закладах особливу увагу необхідно приділити запровадженню передових педагогічних технологій навчального процесу. Облікові дисципліни, на відміну від багатьох інших економічних, базуються на подіях, що стрімко змінюються. Тому, щоб сформувати високоякісного військового фінансиста, основний акцент у викладанні облікових дисциплін повинен робитись не на механічне запам'ятовування навчального матеріалу, а на розвиток мислення. Актуальними в наш час є питання щодо тісного взаємозв'язку теорії і практики.

Ключові слова: облікові дисципліни, оплата праці, військовий фінансист.

Постановка проблеми. Сучасне завдання військової освіти - це забезпечення підготовки військових фахівців із високим рівнем професіоналізму, компетентності, інтелектуального розвитку, загальної та військово-професійної культури, здатних з високою ефективністю виконувати поставлені завдання щодо оборони України, розвитку власної творчої індивідуальності, наполегливого самостійного засвоєння нових знань протягом військової служби, прийняття оптимальних рішень в нестандартних умовах за всіма спеціальностями й спеціалізаціями, що значною мірою визначають рівень боєготовності Збройних Сил. Система військової освіти має сприяти відтворенню кадрового потенціалу ЗС України, створювати необхідні передумови для гарантованого та якісного комплектування Збройних Сил України особовим складом, спроможним професійно виконувати завдання за призначенням в умовах мирного та воєнного часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам всебічного розвитку економічної освіти в Україні присвячено праці науковців О. Аксьонової, А. Нісімчука, О. Падалки, І. Смолюка, О. Шпака та ін. Питанням організації і проведення занять з облікових дисциплін, їх методичного забезпечення присвячені роботи таких науковців, як: С. Івахненко, В. Шквіра, А. Берези, Л. Чижевської, Л. Терещенко, І. Матієнко-Зубенко, К. Харіної, Т. Поясюка, Г. Титоренко, В. Ситника, М. Пушкара, Ф. Бутинця, В. Гужви, О. Ільїної, А. Завгороднього та ін. Основи методики професійної підготовки фахівців з бухгалтерського обліку розкриває М. Теловата (Левочко) в своїх наукових працях. Безпосередньо питання організації та оплати праці працівників у військових частинах Збройних Сил України досліджували Кузьмич О.І., Сизов А.І.

Мета статті – розкрити задачі військової освіти в сучасних умовах реформування Збройних Сил, особливості та методичні основи підготовки військових фінансистів на прикладі методики вивчення облікових дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найважливішим завданням сучасного становлення

військової освіти України є запровадження передових педагогічних технологій навчального процесу. Технологізація забезпечення навчального процесу у вищих навчальних закладах являє розробку та запровадження систем, засобів і навчально-методичного забезпечення, раціональних методів, організаційних форм занять, комп'ютерних технологій, що є в основі ефективного організації навчального процесу. Особливі вимоги до запровадження нових технологій навчального процесу проявляються у диференціації навчання й можливості вибору майбутньої професії, змін форм і методів організаційно-комунікативної діяльності курсантів та педагогів, толерантності й виховання молоді [1].

На сучасному етапі розвитку освіти в нашій країні існує потреба в постійному підвищенні ролі педагога. Саме діяльність педагога направлена на постійний інтелектуальний розвиток нації та формування професійної компетентності фахівця високого рівня. Особливостями організації і методики викладання облікових дисциплін є гуманізація професійної підготовки майбутніх фахівців, яка забезпечує всебічний розвиток особистості, індивідуальний підхід до суб'єктів навчальної діяльності. Викладання облікових дисциплін – це наука і мистецтво водночас, а особливо в час інформаційно-інноваційних технологій [2].

Облікові дисципліни, на відміну від багатьох інших економічних, базуються на динамічно мінливих подіях, які викликані реформуванням бухгалтерського обліку, переходом на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), введенням нових законодавчих актів. Тривалий час відбуваються суперечки з приводу змін трудового законодавства. Відповідно, необхідно навчати курсантів тому, як вести себе в нових умовах. Основний акцент у викладанні облікових дисциплін повинен робитись не на механічне запам'ятовування ними навчального матеріалу, а на розвиток мислення тих, хто навчається. Можна вважати, що актуальними в наш час є питання щодо тісного взаємозв'язку теорії і практики. Як зазначає проф. Ф.Ф. Бутинець, «не слід читати студентам те, чого вони не розуміють, а

викладати потрібне їм у житті та відоме на практиці» [3]. Це можливо за умови, якщо викладачі будуть мати необхідний практичний досвід роботи в тих галузях економіки, які викладаються.

Успішність викладання облікових дисциплін – це вирішення поставлених перед викладачем освітніх і виховних завдань, що залежить, насамперед, від глибокого розуміння ним сутності методичної роботи з предметів, знання змісту методики викладання, її основних функцій. Практичні навички, які одержувані в ході вивчення предмета повинні сприяти формуванню фахівця, здатного забезпечувати обслуговування господарюючих суб'єктів відповідною професійною підготовкою майбутніх фахівців, де важливим компонентом є знання та навички, отримані курсантами при вивченні цих дисциплін. Використання в навчанні новітніх комп'ютерних технологій та методів надає можливість ефективно реалізувати принципи особистісно-орієнтованого навчання [2; 9; 10].

Особливо важливо сьогодні зуміти викладачу передати свої фахові знання, сформувати у курсанта майбутнього начальника фінансової служби, навички та вміння з управлінського обліку. Тому що лише теоретичне розуміння предмета не уможливилює практичне використання отриманих знань, відсутність сформованих навичок та вмінь у фінансиста чи як простіше називають обліковця на практиці потребує навчання або перенавчання для реальної практичної діяльності [9]. Тому стоїть сьогодні задача викладачів облікових спеціальних дисциплін опанувати методику інтерактивних форм навчання та її впровадження в навчальний процес. Викладання облікових дисциплін як оптимальне поєднання загальнодидактичних методів, прийомів та засобів навчання є світоглядною дисципліною, яка вимагає від викладача відповідного рівня розуміння законів управління та специфіки розвитку оплати праці як науки, наявності власного світогляду та економічного способу мислення в поєднанні з опанованими основами теорії і методики професійної освіти [9; 10].

Заробітна плата належить до тих економічних категорій, які формують зміст виробничих і суспільних відносин, впливають на темпи економічного розвитку суспільства і науково-технічного прогресу.

У зв'язку з цим розробка теорії заробітної плати, визначення політики держави в галузі оплати праці і на цій основі практичної організації заробітної плати є проблемою досить складною, яка має величезне значення, як у політичному так і в економічному планах [4].

Оплата праці займає одне із провідних місць у системі обліку господарської діяльності будь-якого підприємства, у тому числі військової частини. Ця важлива ділянка обліку потребує особливої точності й оперативності. Оплата праці є не тільки складовою, яка формує собівартість випущеної продукції, виконання робіт і наданих послуг, але й підставою для нарахування різних податків і зборів [5].

У зв'язку з цим оплата праці повинна бути організована якісно та професійно. Від ефективності прийнятої у військовій частині системи оплати праці, правильності і своєчасності нарахувань, багато в чому залежать результати роботи всієї військової частини.

Заробітна плата – точка перетину інтересів багатьох: підприємства (військової частини), працівника, податкової служби, соціальних фондів тощо. Кожна з цих сторін оцінює значення заробітної

плати якщо не як найважливіше, то як одне з найважливіших. У зв'язку з цим важко переоцінити значення роботи військового фінансиста, пов'язаної з обліком витрат на оплату праці. Вона, як правило, найбільш складна та трудомістка. Помилка у нарахуванні заробітної плати автоматично призводить до цілої серії помилок і порушень, які є найважчими за своїми наслідками. Є тільки один спосіб уникнути таких помилок, – абсолютно точно знати, як проводити будь-які розрахунки, пов'язані із заробітною платою [6].

Отже, щоб сформувати високоякісного військового фінансиста, необхідно приділити значну увагу вивченню базової навчальної дисципліни «Оплати праці працівників військових частин» [7]. В процесі вивчення цього курсу необхідно сформувати у курсантів наступні фундаментальні знання, а саме:

- сутність і принципи, форми і системи організації оплати праці, право працівників на її отримання, та строки виплати;

- основні, додаткові види оплати праці за відпрацьований та невідпрацьований час;

- особливості нарахування заробітної плати окремими категоріям працівників та у окремих випадках;

- порядок виплати заробітної плати при звільненні;

- порядок здійснення нарахувань та утримань податків та інших загальнообов'язкових державних зборів із заробітної плати цивільного персоналу військових частин;

- порядок розрахунку середнього заробітку;

- порядок складання та подання звітності із заробітної плати.

Особливу увагу слід приділити вивченню нормативно-правової бази, а саме необхідно знати Закони України, рішення Президента та Уряду України, накази Міністра оборони України, положення, інструкції та вказівки Департаменту фінансів МО України щодо виплати заробітної плати.

Під час опанування спеціальних навчальних дисциплін курсанти – майбутні військові фінансисти ознайомлюються із загальною методологією організації оплати праці, а отже вони повинні мати вміння:

- правильно і своєчасно проводити обчислення і виплату заробітної плати;

- роз'яснити особовому складу Закони України, Постанови і розпорядження Уряду, накази Міністра оборони України з питань заробітної плати;

- правильно і своєчасно вести облік витрат, пов'язаних з оплатою праці та подавати звітність у визначені терміни;

- проводити аналіз витрат, пов'язаних з оплатою праці і вживати заходи щодо підвищення ефективності їх використання;

- забезпечувати своєчасне і правильне вирішення пропозицій, заяв та скарг особового складу з питань заробітної плати.

Після закінчення вивчення курсу спеціальної навчальної дисципліни курсанти зобов'язані отримати навички:

- організувати і вести фінансове господарство військової частини згідно з чинним законодавством України;

- організовувати і вести бухгалтерський облік у військовій частині у відповідності до національних стандартів бухгалтерського обліку і звітності у державному секторі;

- застосовувати основні положення, принципи та методи нормативно-правових актів у сфері оплати праці та складання фінансової звітності в державному секторі;

- правильно та своєчасно проводити нарахування та виплату заробітної плати працівникам ЗСУ;

- аналізувати витрати пов'язані з оплатою праці працівників ЗСУ.

Також курсанти мають демонструвати навички:

- самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним;

- застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення, володіти інформаційними технологіями у сфері фінансів;

- підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку в сфері оплати праці та фінансів взагалі;

- збирати, аналізувати та узагальнювати необхідну інформацію, розраховувати економічні та фінансові показники, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів;

- обирати та застосовувати економіко-математичні та статистичні методи аналізу, прогнозування та оптимізації явищ і процесів у фінансових системах;

- бути автономним і відповідальним у роботі.

Навчальні питання дисципліни «Особливості організації оплати праці працівників Збройних Сил України» відпрацьовується у комплексі з іншими навчальними дисциплінами кафедри такими, як «Основи соціального захисту військовослужбовців», «Особливості організації фінансового забезпечення військової частини», «Бухгалтерський облік у Збройних Силах України», «Організація внутрішнього аудиту у Міністерстві оборони України», «Інформаційні системи і технології фінансово-економічної служби Збройних Сил» та навчальними дисциплінами інших кафедр Військового інституту. Комплексність навчання забезпечується спільною розробкою навчальних програм і тематичних планів із взаємодіючими кафедрами, узгодженням за змістом, часом і порядком проведення занять між військово-спеціальними дисциплінами, такими, як «Основи управління військами» та «Євроатлантична інтеграція України».

Отже, під час викладання облікових дисциплін застосовуються інноваційні технології навчання, які формують фахівців з новими перспективними засадами мислення, здатних застосовувати існуючі методи дослідження. Протягом навчання застосовуються інноваційні технології електронного навчання на власних віртуальних навчальних ресурсах. Особлива увага приділяється залученню до освітнього процесу фахівців-практиків і безпосереднього проходження курсантами навчальної практики в різних частинах Збройних Сил України.

Основним завданням спеціальної підготовки майбутніх військових фінансистів – це отримання фундаментальних знань і практичних навичок в області облікових дисциплін; формування та розвиток загальних і професійних компетентностей в цьому напрямку; підготовка всебічно розвинутих, кваліфікованих конкурентоздатних військових фахівців, здатних здійснювати фінансово-господарську діяльність

військової частини, типові службові обов'язки відповідно до займаної посади за спеціальністю з широким доступом до працевлаштування у Збройних Силах.

Висновки з цього дослідження та перспективи подальших досліджень. Галузь діяльності військового фінансиста - це планування та управління фінансовими потоками військової організації. Головне завдання військового фінансиста – планувати бюджетні кошти, рекомендувати командуванню щодо раціональності витрат в межах чинного законодавства, вміти раціонально розпоряджатися коштами, здійснювати фінансовий контроль, обирати ефективні форми розрахунків та умови платежів, орієнтуватися в специфіці оподаткування, вміти захищати заощадження від інфляції.

Майбутній військовий фінансист під час опанування курсу офіцера тактичного рівня повинен мати аналітичний склад розуму, стратегічне мислення, бути відповідальним, уважним, рішучим, вміти ризикувати.

Перспективами подальшого наукового пошуку є розкриття теоретичного розуміння спеціальних предметів, розробка нових методик викладання облікових навчальних дисциплін при підготовці майбутніх військових фінансистів.

Список використаних джерел:

1. Романюк А.А. Викладання облікових дисциплін в умовах застосування сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій /А. А. Романюк// Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», №11/2015. - С.15-17.
2. Дем'янишина О. А. Організація і методика викладання облікових дисциплін / О.А.Дем'янишина //Сучасні педагогічні технології та інноваційні методики підготовки молодших спеціалістів: досвід та перспективи: 36. Матеріалів Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції. 23 березня 2018 р. – Умань: ВСП АТК УНУС, 2018. – С. 110 – 112.Бутинець Ф. Ф. Інформаційні системи і технології в обліку : [підруч. для студ. ВНЗ] / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, В. В. Євдокимов, С. Ф. Легенчук. – 3 вид., перероб. і доп. – Житомир : ПП „Рута”, 2007. – 468 с.
3. Калина А.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. В. Калина. – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 498 с.
4. Рижиков В.С. Управлінський облік: значення, принципи побудови, аналітичне забезпечення в теорії і практиці бізнесу та основи методики його викладання в системі підготовки спеціалістів з обліку та аудиту /В.С.Рижиков// Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. - НАСОА - №2, 2014. – С.210-217.
5. Теловата М. Т. Облік, контроль та аналіз: Словник-довідник. Навч. посіб. /За ред.. В. П. Пантелеєва [М. Т. Теловата].- К: Бізнес Медіа Консалтинг, 2011.-368 с.
6. Програма варіативної навчальної дисципліни підготовки бакалавра навчальної дисципліни «Оплата праці працівників військових частин» для курсантів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» усіх форм навчання / укл. А. І.Сизов. – Х. : Вид. ВІКНУ, 2015. – 3 с.
7. Рижиков В.С. Методика використання «мозкового штурму» на семінарських заняттях в професійній підготовці у вищих військових навчальних закладах (ввнз) /В.С.Рижиков // Молодь і ринок - Дрогобич, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. №5 (160) травень 2018. – С.26-32
8. Рижиков В.С. Методика впровадження дидактичних та рольових ігор в освітній процес військової освіти як практика прийняття рішень в умовах обстановки наближеної до бойової /В.С.Рижиков, К.С.Горячева// Молодь і ринок - Дрогобич, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. №8 (163) серпень 2018. – С.32 - 38
9. Левочко М. Т. Професійна підготовка майбутніх фахівців економічної галузі: теорія, методика, організація: [монографія] /М. Т. Левочко.-К.: Вид-во ДП «Інформаційно – аналітичне агентство», 2009. — 495с.

Надійшла до редколегії 18.10.2019

I. Diachenko, Junior Researcher
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

**METHODOLOGICAL PECULIARITIES OF MILITARY FINANCIERS TRAINING ON THE EXAMPLE OF TEACHING
SPECIAL SUBJECTS ON THE SPECIFICS AND PECULIARITIES OF THE ORGANIZATION OF COMPENSATION OF
EMPLOYEES OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE**

The scientific article reveals the purpose and meaning, subject and content (knowledge, skills, abilities) of the discipline «Compensation of military unit employees», its place in the system of specialists training of accounting specialties. The value of the discipline is to provide fundamental knowledge and practical skills in the organization of remuneration of labour, to teach how to charge and pay wages correctly and timely to employees of the Armed Forces of Ukraine, to be able to analyze expenses related to compensation of employees of the Armed Forces of Ukraine. The task of this discipline is to form and develop general and professional competencies in this field, to train fully developed, qualified and competitive military specialists capable of carrying out financial and economic activities of the military unit.

It has been established that in today's conditions, in order to ensure quality education in military higher education institutions, special attention must be paid to the introduction of advanced pedagogical technologies in the educational process. Accounting disciplines, unlike many other economic disciplines, are based on events that are changing rapidly. Therefore, in order to form a high-quality military financier, the main emphasis in teaching accounting should not be on mechanical memorization of educational material, but on the development of thinking. The question of the close relationship between theory and practice is relevant nowadays.

Keywords: accounting disciplines, labor remuneration, military financier.